

MĀRTIŅA KĀPOS RĪGĀ APBEDĪTO «POLITEHNIĶU» DEVUMS RĪGAI UN LATVIJAI

ZINTA VALDMANE*

Latvijas Zinātņu vēstures asociācija

ALĪDA ZIGMUNDE

Rīgas Tehniskā universitāte

VALDIS GAVARS

Rīgas domes deputāts

Kopsavilkums. Mārtiņa kapos Rīgā apbedītas daudzas ievērojamas personības, tostarp arī tādas, kas devušas ieguldījumu inženierzinātņu attīstībā. Ar Rīgas Politehnikumu (RP) / Rīgas Politehnisko institūtu (RPI) saistītas vairākas personības. Tie ir RP dibinātāji, Padomes locekļi, docētāji un bijušie studenti. Pētījuma gaitā apzinātas deviņas personas: viens RP dibinātājs, divi docētāji un četri bijušie studenti, no kuriem viens bijis arī docētājs un divi absolventi. Pazīstamāko personību vidū ir Tīlo dzimta, kā arī RP docētājs un uzņēmējs Rūdolfs Heinrihs Mantels (*Rudolph Heinrich Mantel*; 1853–1924). Daļai no apbedītajiem saglabājušies pieminējumi, rakstā pievienotas to fotogrāfijas.

Atslēgvārdi: Mārtiņa kapi Rīgā, Rīgas Politehnikums, Rīgas Politehniskais institūts, Tīlo dzimta, Rūdolfs Heinrihs Mantels.

Ievads

Mārtiņa kapi Rīgā ir vieni no vecākajiem pilsētā, dibināti 1773. gada 3. augustā, un jauniem apbedījumiem tie slēgti 1952. gadā. Šajā kapsētā apbedīti galvenokārt tie, kuri dzīvoja Pārdaugavā, Āgenskalnā. Tikai nelielu daļu no apbedījumiem patlaban sakopj tuvinieki. Daudzu ģimenes izceļoja no Rīgas uz ārzemēm Pirmā pasaules kara laikā vai Otrā pasaules kara sākumā un beigās. Te apbedīti gan vācieši, gan

* Korespondējošais autors.

E-pasts: zintaval@inbox.lv

© 2025 Zinta Valdmāne, Alīda Zigmunde, Valdis Gavars. Izdevējs RTU Izdevniecība.

Raksts publicēts brīvpieejā saskaņā ar *Creative Commons* licenci CC BY 4.0.

(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

latvieši, krievi, šveicieši un citu tautību personas. Izstaigājot kapus un apskatot pieminekļus, var izlasīt daudzu ievērojamu personību vārdus un uzvārdus. Viņi devuši savu artavu ne tikai inženierzinātņu attīstībā, bet arī medicīnā, izglītības un citās zinātnēs, kā arī kultūrā.

Rīgas domes sēdē 2010. gada 12. jūnijā tika pieņemts lēmums Mārtaņa kapos atļaut apbedījumus urnās. Šāds lēmums sekoja pēc viena no šī raksta autoriem – Valda Gavara – iesnieguma Rīgas domei. 2015. gadā te izveidota īpaša piemiņas vieta cilvēkiem, kuri savu ķermeni pēc nāves ir ziedojuši medicīnai un zinātnei Rīgas Stradiņa universitātē, kas atrodas netālu no Mārtaņa kapiem Rīgā.

Mārtaņa kapos Rīgā apbedīts pirmais latviešu izcelsmes ķīmiķis, Tērbatas (patlaban – Tartu) Universitātes profesors Dāvids Hieronīms Grindelis (*David Hieronymus Grindel*; 1776–1836) [1], kura vārdā nosaukta AS «Grindeks», un tā 1995. gadā nodibinājusi D. H. Grindeļa vārdbalvu, ko saņēmuši arī RPI docētāji un absolventi.

RP / RPI tradīciju un darbības turpinātāji – Rīgas Tehniskās universitātes (RTU) saimei – ir tradīcija katru gadu oktobrī, kad tiek atzīmēta augstskolas dibināšanas gadadiena, doties nolikt ziedus uz bijušo rektoru kapavietām – Meža kapos, Matīsa kapos un Lielajos kapos Rīgā. 2024. gada 10. oktobrī, RTU Vēstures dienā, uz piemiņas brīdi Mārtaņa kapos Rīgā pulcējās RTU 65. starptautiskās zinātniskās konferences Inženierzinātņu un vēstures sekcijas dalībnieki. Par kapos apbedītajiem «politehniķiem» piemiņas brīža dalībniekiem stāstīja šī raksta autori. Toreiz pētījums vēl bija nepilnīgs, un zinātņu vēsturnieki turpināja apzināt «politehniķus».

Tīlo dzimta un inženierzinātnes

1833. gadā Zasumuižā (tagadējā Zasulauka apkaimē, Rīgā, Pārdaugavā) Georgs Ādolfs Tīlo (*Georg Adolf Thilo*; 1789–1854) iegādājās vadmalas manufaktūru. To modernizējot, viņš nodrošināja darbu ap 100 cilvēkiem, viņu vidū – arī sievietes. Manufaktūru mantoja viņa dēls Karls Ādolfs Tīlo (*Carl Adolf Thilo*; 1817–1887). 19. gadsimta vidū Tīlo dzimta iegādājās arī blakusesošos gruntsgabalus, kas bija nepieciešami ražošanas paplašināšanai. Viņu uzņēmums deva labu peļņu un izveidojās par tādu kā «fabrikas pilsētu» [2]. Strauji attīstoties rūpniecībai un ienākot ražošanā jaunām tehnoloģijām un iekārtām, bija nepieciešami izglītoti speciālisti, kurus Rīgā nesagatavoja. Tāpēc K. Ā. Tīlo iesaistījās pirmās tehniskās augstskolas Baltijas guberņās – Rīgas Politehnikuma – dibināšanā un 1858. gadā kā Rīgas Biržas pārstāvis tika ievēlēts komisijā, kas organizēja šīs mācību iestādes izveidi. Kopā ar citiem ietekmīgiem rīdziniekiem K. Ā. Tīlo panāca, ka 1861. gada maijā Krievijas cars apstiprināja jaunās

mācību iestādes nolikumu un darbu sāka augstskolas pārvaldes orgāns – RP Padome. Tajā tika ievēlēts un desmit gadu (1861–1871) darbojās Rīgas tirgotāju apvienības vecākais, manufaktūras padomnieks – K. Ā. Tīlo [3]. 1864. gadā viņš bija viens no ierosinātājiem izveidot Analītiskās un lauksaimniecības ķīmijas izmēģinājumu staciju un atļāva viņam piederošo Zaslauku muižu (*Sassenhof*) izmantot praktiskiem demonstrējumiem RP Lauksaimniecības nodaļai [4]. Tas 1863. gada dibinātajai nodaļai bija liels atbalsts, jo Rīgas centrā novietotajai augstskolai zemes lauksaimniecībai nebija un tikai 1877. gadā RP piešķīra nomā zemi Pētermuižā pie Olaines.

K. Ā. Tīlo apbedīts līdzās tēvam G. Ā. Tīlo un mātei Šarlotei Tīlo (*Charlotte Thilo*; 1800–1884) Mārtiņa kapos Rīgā, Slokas ielas tuvumā. Viņš ir vienīgais zināmais RP līdzdibinātājs un viens no Padomes, kuri atdusas šajos kapos. K. Ā. Tīlo dēls, Tērbatas Universitātes absolvents (1869) advokāts Ernsts Tīlo (*Ernst Thilo*; 1847–1884) RP docēja (1875–1879) kursus, kas saistīti ar tirdzniecības, vekseļu un jūras likumiem, lauksaimniecības tiesībām un īpašumu pārvaldi [5]. Mūžībā viņš devās 37 gadu vecumā. Tīlo dzimtas kapa pieminekļi atrodami arī viņa divu brāļu vārdi – Ādolfs Tīlo (*Adolf Thilo*; 1843¹–1921), kurš bija studējis ķīmiju Tērbatas Universitātē un Rīgā nodarbojās ar tirdzniecību, un Otto Vilhelms Tīlo (*Otto Wilhelm Thilo*; 1848–1917), Tērbatas Universitātes Medicīnas fakultātes absolvents (1875), ārsts ortopēds, viens no biomehānikas pionieriem [6]. Jāatzīmē, ka viņš pie RP docētājiem privāti bija mācījies rasēšanu un zīmēšanu.

1. attēls. Piemineklis Tīlo dzimtas atdusas vietā Mārtiņa kapos Rīgā. 2025.

¹ Kapa piemineklī norādīts 1844–1921.

Šveiciešu inženiera Rūdolfa Heinriha Mantela darbība Rīgā

1875. gada novembrī RP sāka strādāt šveiciešu inženieris Rūdolfs Heinrihs Mantels. RP viņš pazīstams kā Heinrihs Mantels, un arī ar darbu augstskolā saistītos dokumentus viņš parakstījis ar vienu vārdu [7]. No Vintertūras Šveicē nākušais Cīrihes Federālā politehnikuma absolvents (1875) R. H. Mantels lasīja lekcijas zemākajā ģeodēzijā, ielu, dzelzceļu un ūdensbūvju būvniecībā [8]. No darba augstskolā viņš aizgāja 1878. gadā. Neilgu laiku viņš strādāja par inženieri kādā fabrikā Sanktpēterburgā, tad 1879. gadā atgriezās Rīgā un pievērsās uzņēmējdarbībai.

Kopā ar mašīnu inženieri Matiasu Salāti (*Mathias Salathe*; ?-?) R. H. Mantels nodibināja tehnisko biroju, atvēra mašīnu fabriku un lietuvi. Sākumā fabrika bija neliela – vien maza galdnieku darbnīca, mehāniskās darbnīcas ar piecām virpām, ēvelmašīnu, divām urbja mašīnām, mazām kaltuvēm, lietuvēm ar čuguna stāvcepli un kauspoda cepli. Tajā tika nodarbināti ap 40 strādnieki [9]. Pamazām uzņēmums paplašinājās, un 1899. gadā tas tika pārveidots par mašīnbūves akciju sabiedrību «*R. H. Mantel*» [10]. Tajā varēja iegādāties tvaika mašīnas, pacelšanas iekārtas, pumpjus, turbīnas un citas preces. Metāllietuvē izlieti lieli laternu stabi ar lukturiem, kas joprojām atrodas Jēkaba ielā pie Saeimas ēkas. Uzņēmumā 1910. gadā bija nodarbināti ap 550 strādnieki un 50 ierēdņi. Sākumā uzņēmums būvējis nelielus tvaikonīšus, kā arī ražojis dažādas metāla preces, veicis uzlabojumus apkārtējās fabrikās. Pirms Pirmā pasaules kara ražojis tvaika mašīnas un katlus, dzirnavas, mašīnas celulozes, kartona un papīra ražošanai, turbīnas. Līdz 1910. gadam R. H. Mantela uzņēmums uzbūvējis 18 tvaikoņus un ražojis arī citas preces [8], no kurām daļa ieguvušas atzinību dažādās izstādēs. Piemēram, 1888. gadā Amatniecības, rūpniecības un lauksaimniecības ražojumu izstādē Jelgavā par sasniegumiem mašīnbūvē, īpaši – par sviesta kuļamās mašīnas izgatavošanu, R. H. Mantelam piešķirta sudraba medaļa [11].

Pirmā pasaules kara laikā inženieris kopā ar uzņēmumu evakuējās uz Jekaterinoslavas pilsētu Krievijā (patlaban – Dņipro, Ukraina), un tā darbība Latvijā netika atjaunota. Pēc kara viņš atgriezās Rīgā. Bez tam viņam Vidzemē piederēja divas papes fabrikas – Bormaņos (tagad – Trapenes pagasts) un Grūbē (Apes pagastā) [12]. Tās bija cietušas Pirmā pasaules kara laikā un bija plānots tās atjaunot. Vai tas tika realizēts, autoriem ziņu nav.

R. H. Mantels bija arī pazīstams sabiedriskais darbinieks. 1897. gadā Šveices valdība iecēla viņu par savu konsulu Rīgā, pēc Latvijas Republikas (LR) nodibināšanas inženieris līdz 1923. gadam bija Šveices Goda konsuls Latvijā. 1921. gada 21. oktobra LR Ministru kabineta sēdē R. H. Mantels tika apstiprināts par Latvijas delegātu Tautu Līgas starptautiskajā darba konferencē Ženēvā, bet jau 3. novembra sēdē lēmums tika grozīts, viņa vietā apstiprinot agronomu Jāni Apsīti (1886–1952) [13].

Turklāt viņš bija labs organizators un tika augstu vērtēts Latvijas inženieru vidē, viens no Latvijas inženieru un tehniķu kongresa biroja organizētājiem, palīdzēja izveidot 2. Latvijas inženieru un tehniķu kongresa (1922) programmu un uzstājās ar diviem ziņojumiem par Latvijas rūpniecības atjaunošanas jautājumiem [14]. Viņš darbojās Rīgas Tehniskajā biedrībā un bija arī tās Goda biedrs, Fabrikantu biedrībā [15], Rīgas literāri praktisko pilsoņu savienībā. Inženieri un rūpnieku R. H. Mantelu cienīja gan latvieši, gan vācbaltieši, gan nedaudzie Rīgā dzīvojošie šveicieši.

1879. gadā šveiciešu inženieris R. H. Mantels apprecējās ar Annu Luīzi Brīgeri (*Anna Luise Brieger*; 1856–?), ziepju un parfimērijas fabrikas «H. A. Brieger» dibinātāja Heinriha Ādolfa Brīgera (*Heinrich Adolf Brieger*; 1823–1904) meitu. Viņu ģimenē 1880. gadā dzimuši meita Anna Luīze 1901. gadā apprecējās ar tirgotāju Robertu Bīdermanu (*Robert Biedermann*; ?–?) no R. H. Mantela dzimtās pilsētas Vintertūras [16]. Rīgā dzimuši arī inženiera dēli Jakobs Hans Heinrihs Mantels (*Jacob Hans Heinrich*; 1883–1943) un Heinrihs Ādolfs Mantels (*Heinrich Adolph Mantel*; 1888–1960). Vecākais no inženiera dēliem – J. H. H. Mantels – studēja Cīrihes Federālajā tehniskajā augstskolā (*Eidgenössische Technische Hochschule Zürich*), iegūstot mašīnbūves inženiera diplomu (1908), un vadīja papīrfabriku Vorblauenē (*Worblauen*) Bernes kantonā. Viņa brālis, jaunākais no inženiera R. H. Mantela dēliem – H. Ā. Mantels, Cīrihes Universitātē studēja jurisprudenci un ieguva doktora grādu (1912) šajā zinātnes nozarē, pēc dažiem gadiem nodibināja Šveicē savu firmu.

R. H. Mantela uzņēmums atradās Pārdaugavā, Daugavgrīvas ielā, kur vēlāk bija Rīgas lauksaimniecības mašīnu rūpnīca, iepretim RTU pilsētiņai Ķīpsalā. Arī Mantelu ģimene dzīvoja līdzās uzņēmumam Pārdaugavā, un inženieris R. H. Mantels tika apbedīts tuvējos Mārtiņa kapos. Uz izvadīšanu tika aicināti Rūpnieku un amatnieku savienības un Latvijas Tirgotāju savienības pārstāvji, atvadu vārdus pie kapa teica RPI Inženieru nodaļas absolvents (1914) Vilis Vilhelms Cipste (1881–1930) [14]. Latvija bija kļuvusi par R. H. Mantela otro dzimteni, viņš te nodzīvoja teju pusgadsimtu.

2. attēls.
Pieminēklis R. H. Mantelam
Mārtiņa kapos Rīgā.
14.09.2017.

3. attēls. Mašīnbūves akciju
sabiedrības «R. H. Mantel»
1901./1902. gada atskaites
titullapa.

Mārtiņa kapos
Rīgā apbedīto
«politehniķu»
devums Rīgai
un Latvijai

4. attēls. Mašīnbūves akciju
sabiedrības «R. H. Mantel»
reklāma. *Rigasches Adressbuch*,
1911.

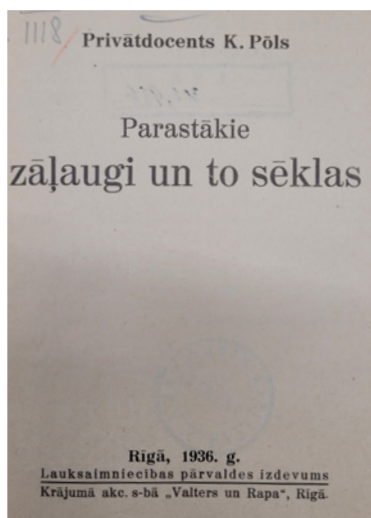

Inženiera sieva – Šveices pilsone A. L. Mantele – 1925. gadā aizbrauca no Latvijas uz Šveici un apmetās uz dzīvi Vorblaufenes pilsētā pie dēla J. H. H. Mantela. 1926. gadā viņa uz trim mēnešiem ieradās Latvijā, lai uzlabotu veselību, uzturoties Rīgā un Jūrmalā [17].

RPI studenti

Pētījuma laikā tika noskaidroti četri Mārtiņa kapos Rīgā apbedītie RPI bijušie studenti un divi absolventi. Vecākais no diviem absolventiem – Kārlis Pols (*Karl Pohl*; 1877–1938) – 1904. gadā absolvēja Lauksaimniecības nodaļu, iegūstot agronoma diplomu. Viņa pirmā darbavieta bija Kurzemē – K. Pols bija pilnvarots pārvaldīt īpašumu «Jaunmokas», kas toreiz piederēja RP Inženieru nodaļas absolventam (1868), Rīgas pilsētas galvam Džordžam Armitstedam (*George Armitstead*; 1847–1912). No 1904. gada jūnija līdz 1908. gada marta beigām jaunais agronoms strādāja par zvērinātu taksatoru, vērtējot lauksaimniecībā izmantojamās zemes Vidzemē. 1908. gada vasarā viņš sāka strādāt RPI par asistentu [18]. K. Pols savus darba pienākumus veica RPI izmēģinājumu saimniecībā Pētermuižā Olaines tuvumā, un viņam bija arī jāuzrauga studentu diplomdarbu izstrāde augkopībā. Pētermuižā pirms Pirmā pasaules kara tika organizēti purvu kultūras un pļavkopības kursi, un agronoms K. Pols to dalībniekiem lasīja kursu par sēklas materiālu. Pirmā pasaules kara

laikā, kad RPI darbojās evakuācijā Maskavā, K. Pols lasīja studentiem vispārīgās augkopības kursu. 1918. gadā viņš atgriezās Latvijā un tika uzaicināts strādāt par docētāju lauksaimniecības grāmatvedībā Baltijas Tehniskajā augstskolā, kas tika izveidota uz RPI bāzes. Šī augstskola tika slēgta jau 1919. gada janvārī, savukārt 1919. gada rudenī darbu sāka Latvijas Augstskola (no 1923 – Latvijas Universitāte), kuras sastāvā tika iekļautas RPI tehniskās fakultātes, un K. Pols turpināja strādāt šajā augstskolā. Lauksaimniecības fakultātē viņš līdz mūža beigām 1938. gadā docēja lauksaimniecības grāmatvedības kursu [19]. Zinātnē K. Pols pievērsās augkopībai, galvenokārt – sēklu pētīšanai, viņš ir divu brošūru – «Parastāko stiebrzāļu (Gramineae) noteikšana bezziedu stāvoklī» (1934) un «Parastākie zāļaugi un to sēklas» (1936) – autors.

5. attēls. K. Pola brošūras «Parastākie zāļaugi un to sēklas» titullapa. 1936.

1915. gadā RPI Komercijas nodaļu absolvēja Jānis Stalbovs (1886–1950). Viņš nāca no sešu bērnu ģimenes un pirms studijām esot darbojies tirdzniecībā un rūpniecībā, sava tēva mājās Kraukļu pagastā izveidojis vīna darītavu un vīnu pārdošanai gatavojis no pašu dārzā audzētiem augļiem un ogām. Tad pret vecāku gribu pārcēlies uz Rīgu un 1909. gadā sācis studēt komerczinības, studiju laikā iestājies latviešu studentu korporācijā «Talavija» [20]. RPI diplomu saņēmis 1915. gadā, studiju laikā strādājis par grāmatvedi. Pirmā pasaules kara laikā evakuējies uz Krieviju, Latvijā atgriezies 1920. gadā. Strādājis dažādos amatos, tostarp bijis Latvijas konsuls Igaunijā. Pēc tam viņa mūžs bija saistīts ar bankām – vispirms viņš 1925. gadā kļuva par Latvijas Bankas Daugavpils nodaļas pārvaldnieku, 1928. gadā, kļūstot par vienu no Latvijas Bankas direktoriem, pārcēlās uz dzīvi Rīgā. Te jāpaskaidro, ka toreiz Latvijas

Banku vadīja galvenais direktors un trīs direktori. J. Stalbovs direktora amatā nostrādāja ilgus gadus – līdz 1940. gadam un pēc tam no 1941. līdz 1944. gadam. J. Stalbova mūžs noslēdzās 1950. gadā, viņš apbedīts Mārtiņa kapos.

Viens no jaunākajiem apbedījumiem (urna ar pelniem) Mārtiņa kapos ir bijušā RPI Inženierceltniecības fakultātes studenta (1978–1987) Vello Remmerta (1960–2001) kapavieta. Viņš tiek pieskaitīts Latvijā dzīvojošiem igauņiem, jo tēvs bija igauņis. Studiju gados V. Remmerts bija RPI Arhitektūras un celtniecības fakultātes un Inženierceltniecības fakultātes Studentu celtnieku vienības «Vecrīga» komandieris [21]. Pēc studijām bijis Latvijas Kultūras fonda vecākais eksperts un kā fonda talku centra vadītājs rosināja 1988. gada 7. un 8. maijā piedalīties visas Latvijas kapu sakopšanas talkā. Tika noorganizēta ne viena vien talka, arī Mārtiņa kapos Rīgā [22], kur savu roku pielika gan V. Remmerts, gan arhitekts, RPI absolvents (1979) Pēteris Blūms [23]. Turklāt V. Remmerts strādāja Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldē un 20. gadsimta 90. gados – Rīgas restaurācijas birojā vispirms par galveno restauratoru, tad valdes priekšsēdētāju. Viņš aktīvi darbojās biedrībā «Latvija – Somija» un Rīgas Rotari klubā, pēdējā pildījis arī priekšsēdētāja pienākumus [24]. Inženiera, restauratora, sabiedriskā darbinieka, mecenāta, operas mīļotāja V. Remmerta mūžs aprāvās 41 gada vecumā.

Mārtiņa kapos
Rīgā apbedīto
«politehniķu»
devums Rīgai
un Latvijai

6. attēls. V. Remmerta kapavieta
Mārtiņa kapos Rīgā. 2025.

RPI Komercijas nodaļas students Kārlis Kaminskis (1889–1908) piedzima Slokā, bet ģimene drīz vien pārcēlās uz Rīgu, Kandavas ielu Zasulaukā. Viņa tēvs Kārlis Kaminskis (1852–1904) bija tirgotājs un devās mūžībā 1904. gadā, pirms Kārlis iesāka studijas [25; 125]. Diemžēl studenta K. Kaminska mūžs aprāvās 19 gadu vecumā. Apbedīts līdzās tēvam.

Zināms, ka Mārtiņa kapos Rīgā apbedīts arī Alberts Meldriņš (1886–?) [26]. Viņš studēja RPI Inženieru nodaļā (1906–1911) un Lauksaimniecības nodaļā (1912–1913) [25; 42]. Precīzs viņa miršanas gads nav zināms, jāpieņem, ka tas ir pēc Otrā pasaules kara.

Viena no jaunlatviešu kustības aizsācējiem, publicista, Ainažu jūrskolas dibinātāja Krišjāņa Valdemāra (1825–1891) domubiedra, jurista, publicista, valodnieka Jūlija Kalēja-Kuzņecova (1843–1905) dēls Gonests (Honests) Svīķis (līdz 1921 – Kuzņecovs; 1884–1936) 1905. gadā RPI sāka studēt mehāniku [27], bet sākās 1905. gada revolūcija un augstskola pārtrauca darbu, atstājot studentus neziņā, kad atsāksies mācības. Gonests devās uz Parīzi studēt medicīnu, taču studijām tālu prom no radniekiem bija nepieciešama nauda. Lai gan pēc tēva nāves viņu atbalstīja radnieki, viņš atgriezās dzimtenē. Pēc tam dzīvoja Sanktpēterburgā, bet pēc Pirmā pasaules kara atgriezās Latvijā. Neilgi strādājis Ārlietu ministrijā. G. Svīķi apbedīja Slokas ielas pusē, uz kapa uzliekot vien koka krustu, kas laika gaitā gājis bojā. Kapos apbedīts arī viņa brālēns, kuru safabricētu (viltotu?) dokumentu dēļ ilgu laiku uzskatīja par viņa brāli, Sanktpēterburgas Universitātes (1898), Sanktpēterburgas Kalnu institūta (1907) absolvents, kalnu inženieris, skolotājs Vasilis Kuzņecovs (1875–1943) [28].

Nobeigums

Baznīcu dokumenti par apbedītajiem Mārtiņa kapos Rīgā saglabājušies tikai daļēji, tāpēc domājams, ka tajos apbedīts vēl ne viens vien politehniķis. Pētījuma gaitā autori noskaidroja, ka minētajos kapos apbedīti arī RP / RPI profesora Georga Tomsa (*Georg Thoms*; 1843–1902) vecāki – tēvs, angļu tirgotājs Henrijs Tomss (*Henry Thoms*; 1799–1846) un māte Emīlija Sofija Tomss (*Emilie Sophie Hollander*; 1817–1876), kura bija precējusies otrreiz ar RP Padomes locekli (1867–1869), priekšsēdētāju (1870–1890) Heinrihu Eduardu Gustavu fon Hollanderu (*Heinrich Eduard Gustav von Hollander*; 1820–1897). Mārtiņa kapos apbedīti arī citi studentu un docētāju piederīgie, piemēram, dāņa, RPI bijušā studenta Nilsa Vīda (*Niels Hviid*; 1882–1967) māsa Karina Vīda (*Karin Hviid*; 1884–1892), tēvs Nīls Kristians Vīds (*Niels Christian Hviid*; 1854–1916) un māte Elīza Aleksandra Karoline Vīda (*Elisa Alexandra Caroline Hviid*; 1854–1926).

Lai gan dokumentu nav, elektroniskajā enciklopēdijā «*Timenote*» (www.timenote.info) ir ziņas par vairāk nekā 300 Mārtiņa kapos Rīgā apbedītām personām. Saraksts arvien tiek papildināts, jo saglabājušies pieminēti arī personu datiem, laikrakstos publicēti nekroloģi un piederīgo paziņojumi par tuvinieku došanos mūžībā. Pētījumi par apbedītajiem turpinās.

ATSAUCES

Mārtiņa kapos
Rīgā apbedīto
«politehniķu»
devums Rīgai
un Latvijai

- [1] **Stradiņš, J.** Etīdes par Latvijas zinātņu pagātņi. Rīga: Zinātne, 1982, 28. lpp.
- [2] Rīga. *Inland*, 21 Januar 1857, Nr. 3, S. 41.
- [3] Festschrift zum fuenfzigjaehrigen Jubilaem des Rigaschen Polytechnischen Instituits, 1862–1912. Rīga: W. F. Haecker, 1912, S. XII.
- [4] Augstākās tehniskās izglītības vēsture Latvijā. 1. daļa. Rīgas Politehnikums. Rīgas Politehniskais institūts. 1862–1919. Rīga: RTU, 2002, 39., 149. lpp.
- [5] Rīgas Politehnikuma docenta Ernsta Tīlo personāllieta. Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīvs (turpmāk – LNA LVVA) 7175. f., 1. apr., 276. l.
- [6] Stradiņš, J. Etīdes par Latvijas zinātņu pagātņi. Rīga: Zinatne, 1982, 290. lpp.
- [7] Rīgas Politehnikuma asistenta Heinriha Mantela personāllieta. LNA LVVA 77175. f., 1. apr., 194. l., 8. lp.o.p.
- [8] Fuenfzehnter Rechenschaftsbericht des Verwaltungsrats der polytechnischen Schule zu Riga. Rīga, 1876, S. 4.
- [9] **Štūls, A.** Iz Rīgas rūpniecības vēstures. *Ekonomists*, 1920. gada 1. septembris, Nr. 12, 358. lpp.
- [10] [b.a.] Eine Aktiengesellschaft der Maschinenfabrik R. H. Mantel. *Beilage zur «Rigaschen Rundschau»*, 1. Aprill 1899, Nr. 75, S. 5.
- [11] Godalgas, kas tika izdalītas Jelgavas izstādē. *Latviešu Avīzes*, 1888. gada 20. jūlijs, Nr. 29, 2. lpp.
- [12] **N. Bormaņi.** *Baltijas Vēstnesis*, 1920. gada 26. maijs, Nr. 116, 2. lpp.
- [13] 1920.–1925. gads Latvijas Republikas Ministru kabineta sēžu protokolos, notikumos, atmiņās. 1.sējums, 1920.–1922. gads. Rīga: Valsts kanceleja, 2018, 571.–572. lpp.
- [14] **Kato.** R. H. Mantels †. *Latvijas Inženieru un Techniķu Kongresa Biroja Žurnāls*, 15. aprīlis 1924. gads, Nr. 9–10, 311.–312. lpp.
- [15] Konsul R. H. Mantel, gestorben am 7. April 1924. *Rigaer Zeitschrift fuer Handel und Industrie*, 1924, Heft 4, S. 1–2.
- [16] Rīgas reformātu draudzes 1901. gada dzimušo un kristīto, laulāto un mirušo reģistrs. LNA LVVA 3030.f., 4. apr., 8. l., 9. lp.
- [17] Annas Luīzes Manteles iecelšanās Latvijā lieta. 1926. g. LNA LVVA 3234. f., 5. apr., 10367. l., 2.–3. lp.
- [18] RPI asistenta Karla Pola personāllieta. LNA LVVA 7175. f., 1. apr., 218. l., 2.–3., 14.–15. lp.
- [19] Privātdocents Kārlis Pols. *Latvijas Universitāte, 1919–1929*. Rīga: LU, 1929, 325. lpp.
- [20] Jānis Stalbovs. *Talavija, 1900–1925*. Rīga: Valters un Rapa, 1928, 108. lpp.
- [21] **Rozentāls, J.** Iesim raudzīt rudenī. *Padomju Jaunatne*, 1981. gada 21. augusts, Nr. 160, 4. lpp.
- [22] **Rožukalne, A.** Latvijas Kultūras fondā. *Padomju Jaunatne*, 1988. gada 4. maijs, Nr. 85, 4. lpp.

- [23] **Krastiņa, A.** Melanholiskais valsis Mārtiņa kapos. *Diena*, 1994. gada 13. decembris, Nr. 290, 5. lpp.
- [24] [Utņo, L.]. Vello Remerts. Eestlased lātis. III Raamat. Tallinn: kirjatus «Vālis-eesti», 2017, p. 119.
- [25] RPI studentu saraksts. LNA LVVA 7175. f., 1. apr., 1908. l., 42., 125. lp.
- [26] Timenote. Mārtiņa kapos apbedītie [tiešsaiste]. <https://timenote.info/lv/Alberts-Meldrins> [skatīts: 30.04.2025].
- [27] *Album Academicum des Polytechnikums zu Riga*. Riga: Jonck&Poliewsky, 1912, S. 579.
- [28] Vasilijš Kuzņecovs. *Tēvija*, 1943. gada 14. oktobris, Nr. 241, 3. lpp.

ILUSTRĀCIJU AVOTI

1. attēls. Tīlo dzimtas kaps Mārtiņa kapos Rīgā. 2025. V. Gavara foto.
2. attēls. Pieminekļis R. H. Mantelam. 14.09.2017. A. Zigmundes foto.
3. attēls. Mašīnbūves akciju sabiedrības «R. H. Mantel» 1901./1902. gada atskaites titullapa. LNB.
4. attēls. Mašīnbūves akciju sabiedrības «R. H. Mantel» reklāma. *Rigasches Adressbuch*, 1911. LNB.
5. attēls. K. Pola brošūras «Parastākie zāļaugi un to sēklas» titullapa. 1936. LNB.
6. attēls. V. Remmerta kapavieta Mārtiņa kapos Rīgā. 2025. V. Gavara foto.

ZINTA VALDMANE, Mg. paed., historian, worked as Director of Valdemārpils Secondary School (1993–1997), Deputy Head of Curriculum Affairs of the Centre for Curriculum Development and Examinations of the Ministry of Education and Science (1997–2005). Science interests: history of Riga cemeteries, education, schools, and personalities.

Phone: +371 29134256
E-mail: zintaval@inbox.lv

ALĪDA ZIGMUNDE, Dr. paed., Mg. phil., has been a Specialist at the Museum of Riga Technical University since 1989. From 2007 to 2015, she was a Senior Researcher. She is currently a Professor at the Institute of Digital Humanities of Riga Technical University and the Museum Project Manager of the RTU Research Centre for Engineering History. Her main academic interests include the history of pedagogy in Europe, the history of the institutions of education, and the history of engineering sciences and universities.

Address: Paula Valdena iela 5, Room 108, Riga, LV-1048, Latvia

Phone: +371 298 696 42

E-mail: alida.zigmunde@rtu.lv

VALDIS GAVARS, Bc. iur., is a Riga City Council Member (2009–2015), Member of the Board of the Riga Latvian Society (2010–2023), Head of the Torņakalns Development Association, Member of the Museum of Green Awakening Council, and Manager of the Mārtiņš and Torņakalns cemeteries of the Cemetery Administration of the Riga City Council Housing and Environment Department. His scientific interests are: history of Riga, Pārdaugava, Torņakalns, Bieriņi, history of Riga cemeteries, and biographies of the buried.

Phone: +371 29282952

Zinta Valdmāne, Alīda Zigmunde, Valdis Gavars

The Contribution of the «Polytechnicians» Buried in the Mārtiņš Cemetery, Riga, to the Development of Riga and Latvia

Many notable personalities are buried at the Mārtiņš Cemetery in Riga, including those who have contributed to the development of engineering sciences. Several personalities are associated with Riga Polytechnicum (RP) / Riga Polytechnic Institute (RPI). These are the founders of the RP, members of the Council, lecturers and former students. Nine individuals were identified during the research: one founder of the RP, two lecturers and four former students, one of whom was also a lecturer, and two graduates. The most well-known personalities are the Thilo family and the RP lecturer and entrepreneur Rudolph Heinrich Mantel (1853–1924). Monuments have survived for some of the buried, and their photographs are included in the article.

Keywords: Mārtiņš Cemetery in Riga, Riga Polytechnicum, Riga Polytechnic Institute, Thilo family, Rudolph Heinrich Mantel.

Mārtiņa kapos
Rīgā apbedīto
«politehniķu»
devums Rīgai
un Latvijai